

Wojciech Sadowski

Poczet wychowawców i nauczycieli Małego Seminarium Duchownego w Gorzowie : kilka faktów i refleksji

---

Nadwarciański Rocznik Historyczno-Archiwalny nr 13, 195-203

2006

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Wojciech Sadowski

Jenin

**Poczet wychowawców i nauczycieli
Małego Seminarium Duchownego w Gorzowie
(Kilka faktów i refleksji)**

Ks. Tadeusz Brodzik

W drugiej połowie lat 50. prokurator Niższego Seminarium Duchownego w Gorzowie.

Urodził się 7 I 1926. Absolwent Wyższego Seminarium Duchownego w Gorzowie. Święcenia przyjął w 1953 roku. Po zwolnieniu z funkcji prokuratora był administratorem parafii w Strzelcach Krajeńskich. Od 1962 proboszcz w Bledzewie. W lipcu 1976 pełni obowiązki dziekana pszczewskiego, a w 1967 zostaje mianowany wicedziekanem dekanatu Pszczew. Zmarł 17 II 1985 roku. Pochowany na cmentarzu w Pszczewie.

Dr Zbigniew Cierkoński

Nauczyciel języka polskiego w Niższym Seminarium Duchownym w Gorzowie. Budził podziw alumnów recytowaniem z pamięci „Pana Tadeusza”. Uwielbiał literaturę klasyczną.

Urodził się 29 I 1909 w Warszawie, w inteligenckiej rodzinie Ignacego i Anastazji Posemkiewicz. Świadcstwo maturalne uzyskał w 1928 roku w Warszawie. Tytuł magistra filozofii Uniwersytetu Warszawskiego otrzymał w roku 1937, a stopień doktora w zakresie psychologii klinicznej w 1973 na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Znał język niemiecki i francuski.

W latach 1935–1944 pracował jako nauczyciel w szkołach średnich w Warszawie, najpierw w gimnazjum dla dorosłych, a później na tajnych kompletach. Zatrudniony był jednocześnie jako sekretarz (do 1939 r.) w Ministerstwie Sprawiedliwości w wydziale ułaskawień. W 1944 został wywieziony przez okupanta do niemieckiego obozu pracy, skąd przybył do Gorzowa. W 1945 podjął pracę jako nauczyciel w Państwowej Szkole Ogólnokształcącej w Gorzowie. Za krytykę referatów i wystąpień politycznych lokalnych władz oraz głoszenie niepasujących do ideologii partii poglądów został odsunięty od pracy (1949 rok) w szkołach i zakładach państwowych. Dopiero po zdobyciu tytułu doktora otrzymał zatrudnienie w Szpitalu Psychiatrycznym w Gorzowie. Zmarł 2 II 1994 r. w Gorzowie, gdzie też został pochowany na cmentarzu przy ul. Żwirowej.

Mgr Tadeusz Głogowski

Organizator i dyrektor Miejskiego Gimnazjum i Liceum Ogólnokształcącego im. Tadeusza Kościuszki w Gorzowie. W roku szkolnym 1946/47 nauczyciel języka niemieckiego w Małym Seminarium Duchownym w Gorzowie. Ur. 10 VII 1895 w Polskiej Wsi, pow. Gniezno. Studia filologiczne odbył na Uniwersytecie Poznańskim. Zwolniony ze

DSD

ABTYRIENCI

50

1927

	 Prof. J. Szymanowski	 Prof. J. Panowicz	 Prof. J. Płonka	 Prof. J. Płonka	 Prof. J. Płonka	 Prof. J. Płonka	 Prof. J. Płonka	 Prof. J. Płonka	 Prof. J. Płonka	 Prof. J. Płonka
 Prof. J. Szymanowski	 Prof. J. Panowicz	 Prof. J. Płonka	 Prof. J. Płonka	 Prof. J. Płonka	 Prof. J. Płonka	 Prof. J. Płonka	 Prof. J. Płonka	 Prof. J. Płonka	 Prof. J. Płonka	 Prof. J. Płonka
 Prof. J. Szymanowski	 Prof. J. Panowicz	 Prof. J. Płonka	 Prof. J. Płonka	 Prof. J. Płonka	 Prof. J. Płonka	 Prof. J. Płonka	 Prof. J. Płonka	 Prof. J. Płonka	 Prof. J. Płonka	 Prof. J. Płonka
 Prof. J. Szymanowski	 Prof. J. Panowicz	 Prof. J. Płonka	 Prof. J. Płonka	 Prof. J. Płonka	 Prof. J. Płonka	 Prof. J. Płonka	 Prof. J. Płonka	 Prof. J. Płonka	 Prof. J. Płonka	 Prof. J. Płonka

Grono profesorskie Niższego Seminarium Duchownego oraz jego abiturienti (1927)

stanowiska dyrektora pod zarzutem klerykalizmu. W 1968 przechodzi na emeryturę. Zmarł 20 V 1984 w Przeźmierowie k. Poznania, gdzie też został pochowany.

Ks. kanonik Franciszek Hornik

Mianowany prokuratorem i prefektem Wydziału Wstępnego Seminarium Duchownego w Gorzowie w dniu 15 VIII 1959 roku.

Urodził się 10 XII 1930 w Katowicach. Święcenia kapłańskie przyjął 5 VI 1955 w Gorzowie. Na polecenie ordynariusza pracował jako proboszcz i dziekan w Pszczewie (1967–1969), a następnie w Lubsku. W 1972 Ordynariusz Diecezji ks. bp Wilhelm Pluta powołał ks. Franciszka do grona pierwszej Kapituły Katedralnej w Gorzowie. Aktualnie rezydent w Lubsku.

Witold Karpyza

Nauczyciel prac ręcznych, których w 1946 nauczano w Małym Seminarium Duchownym. Karpyza zaznajamiał ze sposobem rysowania i instruował w zakresie domowych prac technicznych.

Urodził się 20 VIII 1913 w Zieniowcach, gm. Szydłowice, pow. Wołkowysk. Ojciec Piotr był oficerem carskim. Matka Bronisława pochodziła ze szlacheckiej rodziny Roszczyńskich. Witold był żołnierzem AK. Obecnie przebywa w Domu Opieki Społecznej w Gorzowie (obszerny życiorys Witolda Karpyzy został zamieszczony „Nadwarciańskim Roczniku Historyczno-Archiwalnym” nr 12, ss. 343-356).

Mgr Teresa Klimek

Nauczycielka matematyki w Niższym Seminarium Duchownym w Gorzowie Wlkp w roku szkolnym 1957/58.

Z domu Bończa-Tomaszewska. Ur. 11 X 1929 w Hrubieszowie. Ojciec Stanisław zwolniony z więzienia radzieckiego walczył w szeregach Armii Polskiej dowodzonej przez gen. Władysława Andersa. Matką była Maria Skrzetuska. Dyplom magistra matematyki uzyskała w roku 1952 na Uniwersytecie Poznańskim. Do Gorzowa przybyła w 1953 w ramach nakazu pracy. Po ujawnieniu, iż ojciec przebywa na emigracji, została zwolniona z nauczania w szkole. W 1957 otrzymała pracę w Technikum Chemicznym i w Seminarium. Z posady nauczycielki w Seminarium zrezygnowała z uwagi na obowiązki rodzinne. W 1972 podjęła się nauczania matematyki w drugim Liceum Ogólnokształcącym, prowadząc jednocześnie tajną działalność polityczną. W grudniu 1981 roku po wprowadzeniu stanu wojennego internowana wraz z mężem. W 1984 zostaje przymuszona do przejścia na emeryturę. Wcześniej została odznaczona przez Ministra Oświaty i Wychowania nagrodą pierwszego stopnia za wprowadzenie informatyki do szkoły.

Teresa Klimek była też członkiem Komitetu Prymasowskiego ds. Opieki nad Prześladowanymi i ich Rodzinami oraz uczestniczyła w pracach Komisji ds. Interwencji i Praworządności „Solidarność”. Odznaczona honorową odznaką „Solidarności” oraz medalem „Pro memoria”.

W roku 1953 poślubiła Władysława Klimka. Ma dwu synów: Tomasza i Kazimierza.

Jadwiga Komar

Urodziła się w 1890 roku, zmarła w 1962. Nauczycielka języka francuskiego (jej obszerny życiorys został zamieszczony w „Nadwarciańskim Roczniku Historyczno-Archivalnym” nr 11, s. 283-285).

Felicja Antonina Korsak

Nauczycielka chemii w Małym Seminarium.

Urodziła się 26 XII 1892 w Drużykowie, pow. Włoszczowa (Kieleckie). Rodzicami byli Stanisław i Lucjanna Rychłowscy. Żona Włodzimierza Korsaka, autora „Roku myśliwego” i „Ku indyjskiej rubieży”. Namiętna palaczka papierosów. Od uczniów wymagała nienagannyh manier. Zmarła 18 XII 1969 w Gorzowie, gdzie została pochowana na cmentarzu komunalnym przy ul. Żwirowej.

Ks. dr Zachariusz Krauze

Członek Zgromadzenia Księży Filipinów. Do Małego Seminarium w Gorzowie przybył z Bytowa w 1947 celem nauczania języka polskiego. Prawdopodobnie powrócił do parafii pod wezw. św. Filipa Neri w Bytowie i tam zmarł¹.

Ks. Konstanty Krzywaneł

Urodził się 26 VI 1911 roku. Wyświęcony 25 III 1934. W 1947 roku prefekt Niższego Seminarium Duchownego w Gorzowie. Funkcję tę pełnił po przybyciu z Krakowa na polecenie ks. dra E. Nowickiego. W roku 1948 ks. dr E. Nowicki powołał go na kapelana Szpitala Czerwonego Krzyża w Szczecinie. Zmarł w Krakowie.

Mgr Antonina Maria Kudelka

Magister filologii germańskiej, nauczycielka w Niższym Seminarium Duchownym w Gorzowie. Wykładała język polski, nauczała również języka niemieckiego.

Urodziła się 7 V 1883 we Lwowie. Rodzicami Jej byli Józef Lubański i Regina Ichleiser, przedstawiciele inteligencji. Studia wyższe odbyła na Uniwersytecie im. Jana Kazimierza we Lwowie. Podczas wakacji studenckich podróżowała po Francji, Włoszech i Grecji. Po roku 1921 przeniosła się do Szamotuł, gdzie jej mąż Bolesław był dyrektorem gimnazjum. U schyłku lat 20. uczyła języka polskiego w Brześciu nad Bugiem, a następnie w Poznaniu. Po napaści (1939 r.) Niemców na Polskę wraz z mężem schroniła się w Warszawie u szwagierki. Syn Wiesław zginął w 1939 w bitwie pod Kutnem. Wkroczenie okupanta do stolicy zmusza Kudelków do wyjazdu w Lubelskie.

W 1945 osiedlili się w Gorzowie, podejmując nauczanie w Państwowym Gimnazjum i Liceum dla dorosłych, a następnie w seminarium. Zmarła 6 X 1976 w Gorzowie. Pochowana została obok męża na cmentarzu przy ul. Żwirowej w Gorzowie.

Prof. Kudelka w nauczaniu wykraczała poza ramy programu, uwzględniając utwory o tematyce religijnej i narodowej. Z entuzjazmem opowiadała o balladach Goethego i Schillera. Z pasją zapoznawała uczniów z takimi postaciami, jak Jan Kochanowski, Adam Mickiewicz czy Juliusz Słowackie. Od swych uczniów wymagała samodzielnego myślenia i opracowywania lektur. Wykłady swoje chętnie powtarzała i dyktowała.

¹ Mimo prób o informacje dotyczące życia i działalności ks. Zachariasza kierowanych do Księży Filipinów w Bytowie autor nie otrzymał odpowiedzi.

Pełna temperamentu i radości krytykowała bezwzględnie gnuśność swych wychowanków, powiadając: „napisz nawet głupoty, ale własne; myśl sam i nie polegaj na uczonych interpretacjach”. Często utyskiwała na brak dojrzałości umysłowej młodych ludzi. W przypadku zgłoszenia przez ucznia pytania potrafiła poświęcić swój czas na dodatkowy wykład w godzinach popołudniowych (więcej o Bolesławie Kudelce, którego nazywano „Dziadek” lub „Habsburg” zob.: Wojciech Sadowski, „Nadwarciański Rocznik Historyczno-Archiwalny” nr 8, ss. 293-294).

Lek. wet. Stefan Lubin-Żołnierczyk

Nauczyciel biologii w Seminarium oraz w Liceum Felczerskim. Kierownik Zakładu Leków w Instytucie Weterynarii w Gorzowie.

Ks. Infułat mgr Mieczysław Marszałik

Urodził się 26 II 1917 w Kańczudze k. Gródka Jagiellońskiego (Lwowskie) w zamożnej rodzinie naczelnika urzędu pocztowego. Po ukończeniu miejscowej szkoły studiował w Seminarium Duchownym i na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu im. Jana Kazimierza we Lwowie. Świecenia kapłańskie przyjął 21 IX 1939 we Lwowie. Tam też do czerwca 1941 pełnił obowiązki wikariusza kościoła św. Elżbiety, a następnie pracował w Kurii Arcybiskupiej.

Od 1 września 1946 do grudnia 1948 zajmował się obowiązkami wikariusza kooperatora w parafii św. Królowej Korony Polskiej w Szczecinie. W 1948 został mianowany prokuratorem i prefektem Małego Seminarium Duchownego w Gorzowie. Funkcję swą na tym stanowisku wykonywał z gorliwością. „Alumnów nastawiał wrogo do rzeczywistości i Związku Radzieckiego” – napisał w 1952 roku zielonogórski kierownik referatu ds. wyznań. Ten sam urzędnik wymierzył Mu też karę za wywieszenie flagi papieskiej z okazji uroczystości Bożego Ciała².

W sierpniu 1959 Ordynariusz powierzył Mu obowiązki referenta Kurii Biskupiej, a dnia 29 XI 1965 członka Diecezjalnej Komisji Liturgicznej oraz Sztuki.

W styczniu 1963 otrzymał godność szambelana Ojca Świętego Jana XXIII, a w 1972 prefata papieskiego. Biskup gorzowski w uznaniu Jego pracy i zasług powołuje ks. Mieczysława w skład członków Kolegium Konsultorów, mianuje swoim Wikariuszem Generalnym oraz członkiem Diecezjalnej Komisji Synodalnej. Ks. Marszałik był również sygnatariuszem protokołu objęcia rządów w dniu 10 VII 1972 przez ks. dra Wilhelma Plutę, Biskupa Ordynariusza Kościoła Gorzowskiego.

W Niższym Seminarium nauczał religii, dogmatyki i dobrych manier. Alumn przyłapany na złym zachowaniu był upominany przez „Kwestię” (taki miał przydomek) słowami: „Kochany księdzem nie musisz być, możesz zostać działaczem partyjnym”.

Ks. kanonik Franciszek Morawski

Prefekt Małego Seminarium Duchownego w latach 1948–1949.

Urodził się 17 XII 1918. Ojciec Józef Morawski pracował w majątku w Kopyczyńcach (tarnopolskie). Matka Aniela Kaczmarska troszczyła się o dom i zajmowała się wychowywaniem 7 dzieci. Franciszek naukę rozpoczął w Czortkowie. Po ukończeniu gimnazjum przeniósł się do Lwowa, gdzie po zdaniu egzaminów maturalnych został słucha-

² Archiwum Państwowe w Zielonej Górze, Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Zielonej Górze, sygn. 3204.

czem Seminarium Duchownego oraz studentem Uniwersytetu Jana Kazimierza. Święcenia kapłańskie przyjął 15 X 1942 we Lwowie.

Sytuacja powojenna przymusiła ks. Franciszka do przeniesienia się na Ziemie Odzyskane i osiedlenia na terytorium administratury apostolskiej z siedzibą w Gorzowie. Po spełnieniu swej misji w seminarium pracował od 1 V 1949 jako proboszcz parafii św. Antoniego Padewskiego w Szczecinie-Warszewie. W 1957 przyjął obowiązki proboszcza w Krajence, a w 1961 administratora parafii w Barlinku. W 2003 przechodzi na emeryturę i zostaje rezydentem parafii Niepokalanego Serca NMP w Barlinku. Aktywnie uczestniczy w pracach swojej wspólnoty religijnej.

Ks. infułat mgr Wiktor Panecki

Od stycznia 1949 do września 1959 Ojciec Duchowny w Niższym Seminarium Duchownym w Gorzowie.

Urodził się 13 XII 1915 w Przemyślu w rodzinie kapitana Wojska Polskiego Piotra Paneckiego i Stefanii z domu Haas. W latach 30. wstąpił do Seminarium Duchownego we Lwowie, gdzie podjął równoległe studia na Uniwersytecie im. Jana Kazimierza. Święcenia kapłańskie przyjął 18 czerwca 1939 roku. Bezpośrednio po święceniach został skierowany przez ordynariusza archidiecezji do Lubaczowa (rzeszowskie) celem pełnienia funkcji wikariusza. Kilka miesięcy później posłuszny decyzji władz duchownych rozpoczął kapłańską pracę w Przemyślu.

W czasie okupacji był żołnierzem Armii Krajowej. Pomimo dramatycznych warunków z gorliwością oddawał się pracy duszpasterskiej w parafii i wśród żołnierzy. Za swą ofiarną służbę został odznaczony Krzyżem Walecznych i Srebrnym Krzyżem Zasługi z Mieczami.

Po zakończeniu wojny zgłosił się do pracy w harcerstwie w Lubaczowie, gdzie został Komendantem ośrodka harcerskiego. W 1946 roku dotarł na Ziemie Zachodnie, gdzie początkowo w Świebodzinie został opiekunem drużyny harcerskiej. W 1948 r. przeniósł się do Gorzowa angażując się w działalność harcerską oraz pracę wychowawczą w Małym Seminarium. W 1959 ordynariusz gorzowski powierzył Mu obowiązki dyrektora Diecezjalnego Seminarium Duchownego Wydział Wstępny w Słupsku. Z gorliwością pełnił swe obowiązki na tym stanowisku do czasu przeniesienia do Zielonej Góry. W 1964 został pomocniczym referentem Wydziału Duszpasterskiego gorzowskiej Kurii. W 1968 otrzymał nominację na kapelana ss. Franciszkanek w Słupsku. Prepozyt Kapituły Kolegiackiej Kołobrzeskiej. Zmarł 21 I 2001 roku.

Ojciec Wiktor ofiarnie wykonywał swe obowiązki wykazując się mądrością i roztropnością. Wśród alumnów cieszył się największym zaufaniem i szacunkiem. Ojciec Wiktor jako wymagający nauczyciel łaciny, greki i hebrajskiego otoczony był poważaniem za swą wyrozumiałość i znajomość psychiki ucznia. W nauczaniu swoim poza wiadomościami gramatycznymi wymagał wyciągów treściowych przerabianych czytanek. Zobowiązywał również do czytania w oryginale urywków z prac Cicerona. W pamięci wychowanków pozostał jako nauczyciel pogodny i uśmiechnięty.

Mgr inż. Marian Perz

Nauczyciel fizyki w seminarium i w liceum korespondencyjnym. Pracownik Stolarzki Budowlanej w Gorzowie.

Urodził się 15 VIII 1919 w Słopanowie (Wielkopolska). Zmarł 20 VI 1981 w Szczecinie. Rodzice Stanisław i Anna prowadzili gospodarstwo rolne. Absolwent (1952 r.) Wydziału Leśnego Wyższej Szkoły Rolniczej w Poznaniu. Ojciec trojga dzieci.

Mgr Perz przez uczniów nazywany był „śmiejącym się profesorem”, uśmiech bowiem nie zniknął z Jego twarzy. Bardzo często urządzał klasówki. Podczas jednych siedział z przodu klasy (za stołem nauczycielskim), innym znów razem ustawiał krzesło na podwyższeniu za plecami uczniów. Po latach zdradził, iż w pierwszym przypadku dopuszczał odpisywanie (uważał, że w ten sposób uczeń utrwala wiadomości), a w drugim chciał uzyskać informację dotyczącą zasobu wiedzy ucznia.

Ks. mgr Michał Polulak

Urodził się 13 III 1913 roku w Wierzbowcu (Tarnopolskie), absolwent Seminarium Duchownego oraz Uniwersytetu im. Jana Kazimierza we Lwowie. Święcenia z rąk arcybiskupa Bolesława Twardowskiego otrzymał 18 VI 1939. Pod koniec 1945 eksmitowany na Zachód; zamieszkuje w Brójcach Lubuskich, 1 IV 1946 zostaje proboszczem parafii Najświętszej Marii Panny oraz dziekanem. W 1946 Administrator Apostolski mianował ks. Michała dyrektorem Małego Seminarium Duchownego w Gorzowie Wlkp; powierzone zadanie wypełnia do 1948 kiedy to zostaje administratorem parafii Santok z siedzibą w Gralewie. Dnia 19 VIII 1947 bierze udział w pierwszym Walnym Zjeździe Związku „Caritas”. Od roku 1948 do listopada 1958 kieruje parafią w Świdwinie nad Regą, a następnie do roku 1962 parafią i dekanatem w Myśliborzu. W 1962 rezygnuje z kapłaństwa i opuścił diecezję gorzowską. Zmarł i został pochowany w Poznaniu.

Ks. dyrektor Michał często powtarzał swoim wychowankom w seminarium: „Ważna jest radość, bowiem smutek i nuda przytłaczają i mrożą duszę. Cnota łączy się z przyjemnością, wysiłek z radością”³.

Mgr Helena Sawczyńska

Urodziła się 29 XI 1890 we Lwowie w inteligentnej rodzinie Elżbiety i Henryka Sawczyńskich. Matka z domu Kratter przykładła wielkie znaczenie do wychowania i wykształcenia córki. Pierwsze nauki pobierała w domu, a następnie w gimnazjum. Studia z zakresu fizyki i chemii odbyła na uniwersytecie. Po zdobyciu w latach 20. dyplomu magistra do 1939 uczyła w szkołach średnich na terenie Lwowa.

W Gorzowie osiadła 16 VIII 1946. Od 1949 pracowała w Małym Seminarium, wykładając w zależności od potrzeb placówki fizykę lub matematykę bądź chemię i astronomię. Długi czas zamieszkiwała razem z Włodzimierzem i Felicją Korsak. Helena Sawczyńska nie założyła rodziny; posiadała jedynie siostrę w Krakowie. Zmarła w Krakowie, gdzie została pochowana.

Pani Helena żywo interesowała się losami swoich uczniów. Nie tylko śledziła ich koleje życia, ale też utrzymywała z nimi kontakt, podsuwając pomysły na godne bytowanie w panującym komunizmie. Bardzo aktywna i pracowita, znajdowała się w cieniu przybranych „członków rodziny”, jak określała Korsaków. Obok wielu własnych obowiązków znajdowała zawsze czas na pomoc techniczną w pracach autorskich Włodzimierza.

---

³ Archiwum Diecezjalne w Zielonej Górze, Protokół konferencyjny Małego Seminarium Duchownego 1946–1951. Biogram opracowano w oparciu o: Zarządzenia Administracji Apostolskiej, Schematyzm diecezjalny oraz wspomnienia konfratra.

Ks. mgr Zdzisław Skrzyński

W latach 1947–1948 ojciec duchowny Małego Seminarium w Gorzowie. We wrześniu 1948 obejmuje obowiązki dziekana dekanatu Wałcz. Proboszcz parafii Dobra, a następnie Skrzatusz.

Urodził się 12 III 1912. We Lwowie uczęszczał do Wyższego Seminarium Duchownego oraz równolegle studiował na Uniwersytecie im. Jana Kazimierza. Święcenia otrzymał w katedrze lwowskiej. Do 1945 roku odpowiadał za życie religijne w Uhnowie i Tarnopolu (Ukraina). Podczas II wojny związał się z walką zbrojną, używając pseudonimu „Rubacha”. Po napaści Niemiec na Sowiecką Rosję (1941) aresztowany i więziony. Uwolniony (1945), osiadł na Ziemiach Zachodnich. W latach 60. wyjechał do Krakowa, podejmując się roli wykładowcy w Seminarium Salwatorianów. Zmarł w 1966 roku w Cieplicach Zdroju.

Mgr Zofia Józefa Theinert

Nauczycielka języka francuskiego i niemieckiego. Władza również językiem angielskim. Nauczała w Technikum Pocztownym Ministerstwa Łączności i Telekomunikacji oraz krótko w Małym Seminarium Duchownym w Gorzowie.

Urodziła się 13 II 1898 w Poznaniu. Była córką Artura i Anieli Theinertów. Studia filologiczne odbyła na Uniwersytecie w Poznaniu i w Grenoble. Powstaniec Wielkopolski. W Gorzowie mieszkała z siostrą. Własnej rodziny nie założyła. Od 1970 roku emeryt. Zmarła 13 V 1972 roku w Gorzowie, gdzie na cmentarzu komunalnym przy ul. Żwirowej została pochowana.

Ks. bp mgr Tadeusz Werno

Ojciec duchowny wydziału wstępnego Diecezjalnego Seminarium Duchownego od 15 VIII 1959 do 1962.

Urodził się 4 VIII 1931 w Kazimierzu Wielkopolskim. W 1945 jego ojciec, Franciszek, otrzymał nakaz wyjazdu do Sulechowa celem zorganizowania Urzędu Pocztownego. Matka Pelagia zajmowała się domem i wychowywaniem dzieci. Tadeusz, ukończywszy trzy klasy gimnazjalne, przenosi się do Małego Seminarium Duchownego w Gorzowie, w którym zdobywa świadectwo dojrzałości. Studia filozoficzne i teologiczne odbył w Wyższym Seminarium w Gorzowie, gdzie też został wyświęcony 24 VI 1956 roku. Po zwolnieniu z obowiązków w seminarium był wikariuszem parafii św. Jadwigi w Zielonej Górze. Od 1963 referent Wydziału Duszpasterskiego Kurii Biskupiej w Gorzowie, a następnie (1964 r.) rektor kaplicy Najświętszego Serca Pana Jezusa w Gorzowie. Od 1971 administrator parafii Świdwin. Sakrę biskupią otrzymał 25 V 1974. Obecnie biskup pomocniczy diecezji koszalińsko-kołobrzeskiej.

Prof. dr hab. Andrzej Wójcik

Urodził się w 1926 roku w Oświęcimiu. Syn Władysława i Marii Hałacińskiej. Emerytowany (od 1996) profesor zwyczajny Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. W okresie nauczania w seminarium (1952–1956) był asystentem w Katedrze Filologii Klasycznej Uniwersytetu Poznańskiego.

Mgr Jadwiga Wójcik

Przed 1953 rokiem nauczycielka języka łacińskiego w Małym Seminarium w Gorzowie.

Urodziła się 30 IX 1906 we Lwowie. Rodzice byli urzędnikami w Izbie Skarbowej we Lwowie. Uczennica Gimnazjum im. Królowej Jadwigi, gdzie w 1929 roku zdała egzamin

dojrzałości. W 1931 uzyskała dyplom magistra filologii Uniwersytetu im. Jana Kazimierza. Nauczycielka w Gimnazjum im. M. Badeniego w Radziechowie. W kwietniu 1940 wraz córką wywieziona do Kazachstanu, skąd powróciła w 1946. W tym też roku (15 III) osiedliła się w Gorzowie. Pracowała w Gimnazjum im. T. Kościuszki oraz w Liceum dla Pracujących. Od 1949 do 1950 na urlopie zdrowotnym. Od 1 IX 1950 pracownik w Okręgowym Urzędzie Likwidacyjnym, a od 1 VII 1951 Prezydium Powiatowej Rady Narodowej w Gorzowie. W dniu 1 IX 1952 zostaje kierownikiem Powiatowej Biblioteki Publicznej w Gorzowie oraz nauczycielką w Liceum Felczerskim.

Zmarła 1 I 1978 roku w Gorzowie, gdzie została pochowana.

Ks. kanonik mgr Jan Wujda

Urodzony 4 V 1915 w Bobulnicach, pow. Buczacz. Był synem Karola i Tatiany Abasiewicz, utrzymujących się z niewielkiego gospodarstwa. Po ukończeniu szkoły średniej równocześnie studiował teologię w Seminarium Duchownym oraz na Uniwersytecie im. Jana Kazimierza we Lwowie. 21 września 1939 roku przyjął święcenia kapłańskie oraz otrzymał tytuł magistra teologii. Podczas okupacji wikary parafii Korowa. W 1945 przymuszony do opuszczenia rodzinnych stron osiadł na Pojezierzu Pomorskim. W 1946 Administrator Apostolski ustanawia Go wikariuszem przy kościele Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny w Gorzowie. W tym samym roku rządca prowincji ks. dr Edmund Nowicki, mianuje ks. Wujdę prefektem w Małym Seminarium Duchownym. W 1948 ks. Jan zostaje dyrektorem placówki. Funkcję tę pełni do 1961, kiedy to Niższe Seminarium Duchowne komunistyczne władze państwowe zlikwidowały. W dniu 6 XII 1957 ks. bp dr Teodor Bensch powołał Go w skład Rady Konsultorów Diecezjalnych.

Ks. mgr Jan Wujda nauczał religii, śpiewu i historii muzyki. Z pasją prowadził orkiestrę dętą oraz zajęcia sportowe: pływanie, siatkówkę, piłkę nożną. Organizator obozu harcerskiego w Paczkowie (1948). Ulubionym Jego powiedzeniem było: „ksiądz bez muzyki i sportu przypomina ptaka bez piór”.

Świeckie władze szkolne miały ks. Rektora za „wroga ZMP i szkoły TPD”, zarzucały Mu wrogi stosunek do dekretu o wolności wyznania i sumienia⁴. Zmarł 2 VIII 1973. Pochowany został na cmentarzu w Szczecinku.

Jerzy Zahaczewski

Urodził się 17 V 1928 w Turce nad Stryjem, zmarł 1 VI 1992 r. w Krakowie. Wykładowca biologii w 1956 roku. Kierownik Pracowni w Wojewódzkim Zakładzie Higieny Weterynaryjnej. Doktoryzował się w roku 1961.

---

⁴ Archiwum Państwowe w Zielonej Górze, Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Zielonej Górze, sygn. 3204.